

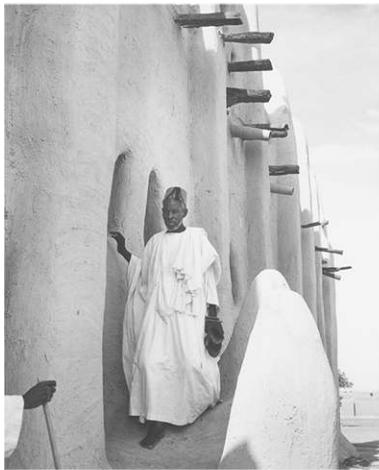
Захваљујући ангажовању господина Драгољуба Најмана, југословенског амбасадора при UNESCO-у, Музеј афричке уметности је 1980. године од Међународног фонда за развој културе UNESCO-а добио на поклон арагоцену колекцију оригиналних уметничко-документарних фотографија о Африци, еминентне израелске фотографкиње Марли Шамир.

Колекција фотографија Марли Шамир садржи седамдесет и седам фотографија копираних на лименим плочама од којих су седамдест једна израђене у величини 50x60 цм, док су шест у формату 30x40 цм. Снимљене у црно-белој техници, фотографије на изузетан начин приказују један део афричког континента –Сахел, са свим његовим специфичним географским, историјским, демографским и културним обележјима. Током боравка у овом делу Африке, у периоду између 1968. и 1973. године, Марли Шамир је пасионирано снимала пределе, људе, земљораднике, сточаре, предмете свакодневног и култног карактера, као и тематске целине везане за различите видове стваралаштва сахелских народа.

Марли Шамир посветила је посебну пажњу снимању архитектуре, профаних и сакралних урбаних и сеоских здања грађених од блата, спецификума Сахела. Из богате биографије ове уметнице може се закључити да је архитектура, од самих почетака бављења фотографијом, у фокусу њених интересовања и њеног уметничког сензибилитета. Отуда не чуди што су фотографије архитектуре Сахела прецизно одабране и што, поред препознатљивог уметничког рукописа, носе све одлике брижљиво записаног документа, који данас, после четрдесет година, представља изузетно важан визуелни податак не само за градове тога подручја (Ћене, Тимбукту, Мопти) већ и за све потоње истраживаче Африке и афричког стваралаштва.

Такође, не треба заборавити огроман значај фотографија чија тематика приказује анимистичке обреде са маскама који су практиковани код народа Догон, Бамана и Малинке. Већ у време боравка Марли Шамир у Малију, стара религијска пракса полако губи значај који је имала у прошлости. У новије време анимизам и анимистички обреди опстали су у удаљенијим и забаченијим руралним срединама, док се у селима сконцентрисаним око градова ови обичаји манифестишују као део фолклора и намењени су, углавном, локалној забави и туристима. Ако прихватимо формулатију Јеше Денегрија „да је истина да фотографска представа у највећем броју случајева носи особине „објективности“ (ако под тим подразумевамо препознатљивост реалних појава и предмета)“, онда би снимке Марли Шамир могли сматрати објективним стањем постојећих пракси тога времена.

Фотографије Марли Шамир, као и фотографије других фотографа и истраживача афричке уметности који су деловали на терену током двадесетог века, публиковане су у бројним књигама, каталогима, публикацијама и часописима који се баве изучавањем афричке уметности и афричког стваралаштва. На хиљаде црно-белих и колор фотографија које прате научне текстове поседују виталну улогу у визуелном пресеку одређеног тренутка и самим тим пружају своебухватније појашњење и разумевање фокусиране проблематике.

Цамија у Сану, дегтал

Природа фотографије као уметничког рада и као документарног записа представља форму за себе, али и форму која даје увид у тренутно стање одређених појава, у овом случају афричке уметности, а њена снага, по Сузан Зонтаг, лежи у томе што оставља могућност преиспитивања тренутка који се у визуелном протоку времена замењује другим.

Фотографије Марли Шамир из циклуса „Сахел“ које се налазе у Музеју афричке уметности представљају најзначајнији сегмент музејског фото архива, јер управо у протоку времена и реалних промена на терену, оне постају све драгоценја допуна у проучавању, експликацији и презентацији одређених музејских предмета и региона из кога потичу.

Наташа Његовановић-Ристић

Биографија Марли Шамир

Марли Шамир (рођена у Берлину, 1919. године) почела је озбиљно да се бави фотографијом као девојчица. Од 1934. до 1937. године похађала је часове фотографије у атељеу „Contempora Lehrateliers“, који је припадао славном Баухаусу из Берлина, а затим и курс микроФотографије у Копенхагену.

Године 1938. приморана је да емигрира у Израел, где најпре живи у једном кибуцу. Убрзо починje да ради као научни фотограф у Вајцмановом институту у Реховоту (1941-1943). Те године памти као изузетно тешке и скоро неиздржљиве. Да би се осамосталила, Марли 1945. године отвара сопствени студио, али поред комерцијалне фотографије, посебну пажњу посвећује урбаним мотивима и архитектури, који ће јој бити инспирација током целе професионалне каријере.

Године 1953. удаје се за дипломату од каријере Меира Шамира. Између 1966. и 1973. године борави у Малију, Обали Слоноваче и Габону где је снимила огроман број фотографија под називом „Сахел“ које илуструју пределе и становништво овог подсахарског региона, њихов живот и најзначајније видове њиховог стваралаштва.

Од 1977. до 1981. године Марли Шамир живи у Стразбуру, где ради на циклусу фотографија са мотивима архитектуре стила art nouveau. После Стразбура, неколико година живи и ради у Паризу, где ће почети да користи фотографије у боји, да би се почетком деведесетих година

вратила у Израел. Данас, у деведесет и трећој години живи у јерусалимском кварту Бакуу, и још увек фотографише мотиве из своје околине.

Уметничко-документарне фотографије Марли Шамир налазе се у многим светским културним и научним институцијама: Музеју у Хаифи, Институту Фробенијус у Франкфурту, Институту Qualité Alsace у Стразбуру, Националној библиотеци у Паризу, Смитсонијан институту у Вашингтону, Британском музеју, Музеју афричке уметности у Београду, и у граду Ђене у Малију, у коме је основано друштво за очување наслеђа, под називом „Баптина града Ђене“ (Djenné Patrimoine).

Фотографије Сахела објављене су и у најновијој књизи „Djenné-ferey, la terre habitée“, уз збирку поезије малијског песника Албакоуе Оусмане Коунта (издавач Грандаух, 2007). Инспиративна сарадња песника и фотографа садржана је на свакој страници књиге, где је визуелни запис виђен оком камере, препеван имагинативним речима песника.

Иницијације дечака код Бамана

Самосталне изложбе

- 1974: Галерија Дебел, Јерусалим.
- 1976: „Сахел“, Израелски музеј, Јерусалим; „Камење Јерусалима“, гостујућа изложба коју је наручило Министарство спољњих послова Израела. Обишла је Европу, САД и Канаду.
- 1979: „Сахел“, Дом уметника из Бетаније у Берлину, поводом Афричког фестивала.
- 1980: „Јужно од Сахаре“, Музеј афричке уметности у Београду, Међународна конференција UNESCO-а. Фотографије са изложбе (76 црно-белих фотографија) UNESCO је поклонио Музеју афричке уметности.
- 1981: „Сахел“, Краљевски музеј централне Африке у Тервурену, Брисел.
- 1982: „Сахел“, Институт Qualité Alsace, Стразбур; „Синај“, Позоришна галерија, Јерусалим.
- 1986: „Сахел“, Позоришна галерија, Јерусалим.
- 1994: „Одблесци Париза“, Позоришна галерија, Јерусалим.
- 1994-1995: „Предворје светlosti“, гостујућа изложба коју је наручило Министарство иностраних послова Израела и која је обишла САД, Канаду, Јужну Америку, Аустралију, Нови Зеланд, Јапан, Кореју, итд.
- 1998: „Скулптуре од отпадака“, Галерија Нора, Јерусалим.
- 2006: Гете Институт, Јерусалим.

Колективне изложбе

1972: „Уметност и цивилизација Манда“, Британски музеј, Лондон.

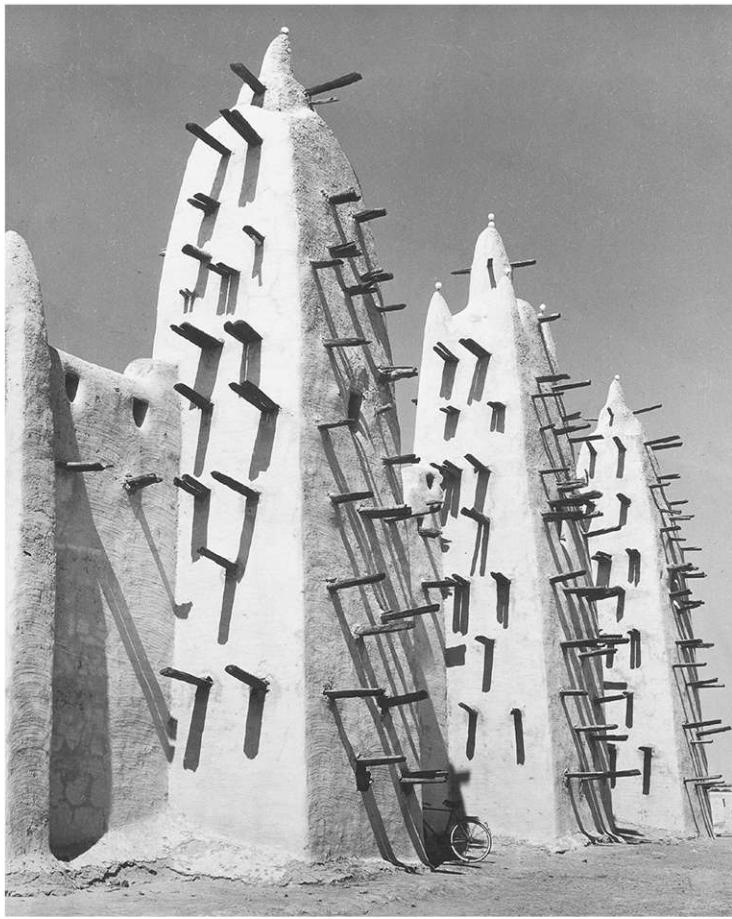
1982: „Здања од земље“, Центар Помпиду, Париз.

1983: „Исламска уметност и архитектура у западној Африци“, Уметнички музеј у Сијетлу, САД

2006: Музеј фотографија у Галилеји, Израел

Списак фотографија Музеја Афричке уметности изложених у Музеју рудничко-таковског краја

1. Предах у хладовини, Хомбори
2. Чамци и тржница на обали реке, Мопти
3. Прелаз говеда преко реке
4. Наводњавање усева, Тимбукуту
5. Девојка народа Пел
6. Туарег у Гао
7. Девојка народа Фулани
8. Суверт пастира у Моптију
9. Маварски шатор у пустинији, близина Тимбукута
10. Бунар у јужној Сахари, близина Тимбукута
11. Рибари народа Бозо, Масала
12. На реци Нигер
13. Минарет Велике цамије, Ђене
14. Цамија Санкоре у Тимбукуту
15. Гробница Аскија Мохамеда
16. Туарег испред украсених врата, Тимбукуту
17. Дете испред пећи
18. Кућа у Ђенеу
19. Зидар прави цигле у Моптију
20. Источна страна цамије Сан
21. Цамија у Сану, детаљ
22. Цамија у Моптију
23. Кућа Догона у Санги
24. Жене Пела праве кућу
25. Светилиште Бину, Догони
26. Туарег испред куће
27. Зантегејба, маска Бамана
28. Иницијације дечака код Бамана
29. Плес са маском Ђи-Вара
30. Припремање маске Ђи-Вара за церемонију
31. Припремање бубњева за церемонију Ђи-Вара
32. Догонско село Ирели
33. Игра са маскама Канага, Санга
34. Играчи са маском Канага, Санга
35. Две маске: „Женска“ и „Валу“
36. Већница Тогу-на, Догони
37. Догонски амбар са декоративним вратима, Санга
38. Дечак са ћупом за воду, Ђене
39. Ђуп са рељефном декорацијом, Сафара
40. Ђупови-амбари за храну, Сонга близу Гао
41. Печење утилитарне керамике, Гунду
42. Жене у ћуповима носе воду за наводњавање, Мопти
43. Ткач
44. Почетни цртеж, шрафирање поља на тканини боголан
45. Човек у одећи боголан
46. Завршно сликање тканине боголан
47. Тканина „Мали“

Источна страна цамије Сан

Издавач: Музеј рудничко-таковског краја, Музеј Афричке уметности
За издавача: Милош Николић, Нарциса Кнежевић Шујан
Аутор изложбе: Наташа Његовановић Ристић; Сарађник: Саша Савовић
Дизајн каталога: Радојко Петровић; Штампа GoldTowerTrade